

Zapowiedź przełomu w stosunkach rosyjsko-japońskich

Witold Rodkiewicz

3 września przywódcy Rosji i Japonii, Władimir Putin i Shinzō Abe, na spotkaniu we Władywostoku ogłosili datę wizyty rosyjskiego prezydenta w Japonii: 15 grudnia br. Jednocześnie premier Abe zadeklarował gotowość Tokio do intensyfikacji współpracy gospodarczej bez czekania na znalezienie rozwiązania sporu o Kuryle Południowe. Z kolei prezydent Putin zasugerował, że w przypadku zbliżenia gospodarczego Moskwa nie wyklucza ustępstw w kwestii Kuryłów.

Komentarz

- Deklaracje obu stron sugerują uzgodnienie wspólnej formuły poszukiwania rozwiązania sporu terytorialnego, zgodnej z rosyjskim stanowiskiem. Są one częścią dłuższego procesu ocieplenia w stosunkach japońsko-rosyjskich, zainicjowanego przez premiera Abe jeszcze w 2013 roku. Proces ten został zamrożony w wyniku przyłączenia się latem 2014 roku Japonii do zachodnich sankcji wobec Rosji i wznowiony dzięki wizycie premiera Abe w Soczi na początku maja br. Podczas tego spotkania japoński premier zaoferował Rosji ośmiopunktowy plan rozwoju współpracy gospodarczej, obejmującej zwłaszcza sektor energetyczny, a także pomoc Japonii w rozwoju rosyjskiego Dalekiego Wschodu (infrastruktura, urbanistyka, medycyna, mały i średni biznes).
- Retoryka i działania strony japońskiej mogą świadczyć o skuteczności rosyjskiej polityki kija i marchewki wobec Japonii. Moskwa konsekwentnie odrzucała japońskie podejście, uzależniające rozwój stosunków gospodarczych od uprzedniego rozwiązania kwestii kurylskiej. Proponowała logikę odwrotną, zgodnie z którą udana współpraca gospodarcza byłaby warunkiem rozwiązania sporu terytorialnego. Jednocześnie Rosja z jednej strony demonstrowała swoją determinację utrzymania niepodzielnego władania Kuryłami (rozwój infrastruktury wojskowej, demonstracyjne wizyty wysokich urzędników państwowych, w tym premiera Dmitrija Miedwiediewa) oraz sygnalizowała możliwość dalszego zacieśnienia wojskowej współpracy z Chinami (np. jednoczesne z flotą chińską wejście rosyjskich okrętów wojennych w akwen wysp Senkaku/Diaoyu, będących przedmiotem sporu japońsko-chińskiego; zapowiedź wspólnych z Chinami ćwiczeń marynarki na Morzu Południowochińskim). Z drugiej strony, Rosja okazywała gotowość do szukania kompromisu w kwestii Kuryłów i zainteresowanie wspólnymi projektami gospodarczymi. Na przykład w maju br. przedstawiciel prezydenta w Dalekowschodnim Okręgu Federalnym Jurij Trutniew przedstawił w Japonii propozycje 29 projektów inwestycyjnych o wartości 16 mld USD. Zmiana w polityce Japonii wobec Rosji jest

podyktowana obawami Tokio przed rosnącą potęgą Chin i potencjalnym sojuszem chińsko-rosyjskim, jak też wątpliwościami co do determinacji USA, by przeciwdziałać temu procesowi.

- Wydaje się, że ogłoszenie ostatecznej daty wizyty prezydenta Putina w Japonii oznacza, iż strony osiągnęły porozumienie w sprawie intensyfikacji współpracy gospodarczej i zacieśniania stosunków politycznych. W związku z tym istnieje duże prawdopodobieństwo, że w trakcie wizyty dojdzie do ogłoszenia szczegółowego programu współpracy gospodarczej oraz formuły dalszego procedowania w sprawie Kuryłów. Porozumienie takie będzie oznaczało, że Japonia będzie prowadzić bardziej ugodową politykę wobec Rosji, bardziej niezależną od USA.